

EN STÄRKT ÄGANDERÄTT OCH LÖNSAMMARE LANDSBYGD

Det finns ett växande problem med statliga intrång i äganderätten kring brukande av jord, skog och vatten. Regeringsformen har under åren varit föremål för ett antal ändringar varigenom egendomsskyddet succesivt har kommit att försvagats. Fram till den 1 januari 2011 reglerades egendomsskyddet i 2 kap. 18 § regeringsformen. Bestämmelsen tillförsäkrade ett skydd vid två typer av ingrepp i äganderätten, dels sådana fall där en enskild tvingas avstå egendom genom expropriation eller annat sådant förfogande, dels sådana fall där det allmänna inskränker användningen av mark eller byggnad på visst sätt, så kallade rådighetsinskränkningar.

Enligt 2 kap. 18 § andra stycket regeringsformen garanterades den som var föremål för ingreppen ersättning för förlusten. Vid rådighetsinskränkningar inskränktes emellertid denna rätt till fall där pågående markanvändningen inom berörd del av fastigheten avsevärt försvårades eller skada uppkom som var betydande i förhållande till värdet på den aktuella delen av fastigheten.

Den 1 juli 2004 beslutade regeringen direktiv till en parlamentariskt sammansatt kommitté med uppgift att göra en samlad översyn av regeringsformen (dir. 2004:96). Utredningen, som antog namnet Grundlagsutredningen, överlämnade i december 2008 sitt betänkande, En reformerad grundlag (SOU 2008:125), till regeringen. Efter remissbehandling överlämnade regeringen i december 2009 propositionen En reformerad grundlag (prop. 2009/10:80) till riksdagen.

I propositionen föreslogs bl.a. att bestämmelsen om egendomsskyddet skulle ändras så att huvudprincipen om full ersättning vid expropriation och annat sådant förfogande tydliggjordes samt att ett tillägg skulle införas med innebörden att det som följer av lag gäller i fråga om rätt till ersättning vid rådighetsinskränkningar som sker av hälsoskydd-, miljöskydds- eller säkerhetsskäl.

Problemställning

Problemet är tillägget i regeringsformen (SFS 2011:109), 2 kap. 15 § som har följande lydelse; Vid inskränkningar i användningen av mark eller byggnad som sker av hälsoskydd-, miljöskydds- eller säkerhetsskäl gäller dock vad som följer av lag i fråga om rätt till ersättning.

I fråga om den 1 januari ikraftträdde förändrade lagen om exv vattenkraft framgår i propositionen 2017/18:243, sidan 139, att ordet miljöskydd i nämnda tillägg åberopas för att det inte är någon grundlagsskyddad rätt för markägaren att få ersättning från staten vid intrång som motiveras av miljöskyddsskäl. Med anledning därav har nu all vattenkraft berövats all den tidigare rätt ägarna hade att få ersättning från staten vid intrång. Det är uppenbart att får detta fortsätta så kommer myndigheterna att utveckla det till att även jordbruksmark och skogsmark inte får ersättning från staten vid intrång som motiveras av miljöskyddsskäl (i den omfattning det inte redan gör det). Konsekvenserna för vattenkraften får ses som ett varnande exempel.

Staten måste ersätta fullt ut vid statens intrång i enskild egendom. Med nuvarande lydelse i regeringsformen 2 kap. 15 § kommer detta inte att ske.

Jag yrkar därför

Att Kristdemokraternas partistyrelse verkar för 2 kap 15 § regeringsformen utreds och reformeras med syfte att pågående verksamhet inte inskränks utan ersättning på grund av miljöskäl.

Carl-Wiktor Svensson, Regionråd Kalmar län

Kjell-Arne Ottosson, Riksdagsledamot Värmland